

størrelser; thi i mellemtiden har historien været så elskværdig at lade valutakurserne bevæge sig endog meget langt, og endda behageligt ukorreleret med nationalindkomsterne!

Hermed afsluttes den makroøkonomiske del af bogen. Den tredje del handler om industriel prispolitik; men anmelderen skal ikke gå ind herpå, da han jo i dette hæfte offentliggør en hel artikel, som væsentligst handler om Oxford-mændenes bidrag på dette område.

Den fjerde del handler om prisdannelsen på landbrugsprodukter. Her skulle vel være et område, hvor den hæderkronede økonomiske teori skulle kunne anvendes i den fra fædrene nedarvede form. Her findes jo ingen oligopoler og ingen varedifferentiation! Sandt nok, men den nedarvede statiske teori kan alligevel kun vanskeligt anvendes, fordi der findes en tredje upåagtet faktor: uvisheden. Desuden begynder staten at intervenere kraftigt også i prisdannelsen for landbrugsprodukter, så der er ingen tvivl om, at Mr. B. D. Giles har gjort os en stor tjeneste ved at skrive om »Agriculture and the Price Mechanism«. Giles' hovedsynspunkt er, at landbrugets økonomi ikke på en mystisk måde lyder helt andre love end de almindelige driftsøkonomiske love, således som den stærkt teknisk prægede litteratur til en vis grad giver os indtryk af. Landbrugsøkonomien er simpelthen forsømt af økonomerne, og Giles giver en oversigt over de spredte og få undtagelser. Denne oversigt suppleres med hans eget positive bidrag.

Også værkets sidste afsnit er mikroøkonomisk, det handler om arbejdskraftens mobilitet, regional som faglig. Også her møder vi Oxfordfolkenes utrættelige iver efter at prøve teorierne på de genstridige kendsgerninger. H. W. Robinson skriver begge bidragene, det første, »The Result of Empirical Studies 1936—9«, er et resumé af adskillige Artikler i *Oxford Economic Papers* og *Sociological Review*, det andet, »The Experience and Lessons of the Past Ten Years«, udnytter krigs- og efterkrigstidens rige erfaringer på dette område.

For alle, der interesserer sig for den frugtbare vevselvirkning mellem teori og erfaring byder dette bind på megen og stimulerende læsning.

Hans Brems.

Theo Surányi-Unger: Motives of Economic Planning. Bidrag til festskriftet *Die Ganzheit in Philosophie und Wissenschaft*, Otmar Spann zum siebzigsten Geburtstag, Braumüller Verlag, Wien 1950. S. VIII + 361. Pris: 90 ø. sch.

Forfatteren, der er økonomisk professor i U.S.A., har tidligere, mens han virkede i Tyskland og Østrig, skrevet om social-filosofiske og sociologiske anskuelser i økonomikken og om prispolitik. Et tidligere elevforhold til Spann har gjort ham til bidragsyder til Spann-festskriftet. Det er formentlig Surányi-Ungers sociologiske indstilling, der har bestemt hans afhandlings særpræg. For det første betragtes økonomisk planlægning ikke som et enkeltstående, moderne fænomen, for det andet søges fænomenet placeret i en social sammenhæng.

Af den overordentlig omfattende litteratur om planøkonomi, som er fremkommet siden dette fænomen kom på tapetet i trediverne, vil næppe mange afhandlinger overleve. Nogle er politisk stillingtagende og skæmmes af ensidighed eller af uklarhed m. h. t. præmisser. Andre er beskrivende og vil miste deres aktualitet med de enkeltheder, de beskriver. Det er sjældent, man støder på en afhandling som den her foreliggende, der styrer uden om begge disse forkrænkelighedens skær og lægger sin kurs efter videre udsyn. I kraft af sit anlæg er afhandlingen, såvidt anmelderen kan skønne, et pionérarbejde, og i kraft af sin udførelse har den — til trods for sin korthed og dermed forbundne dokumentariske svaghed — chance for ikke foreløbig at blive distanceret. — Det drejer sig kort fortalt om gennem historiske fremstillinger at påvise forbindelser mellem på den ene side visse store ikke-økonomiske, sociale dannelser, kendt fra historie-filosofien og sociologien, og på den anden side de store økonomiske middelesystemer, henholdsvis *private* og de *kollektive* bestræbelser, hvis indbyrdes udbredelse har vekslet gennem tiderne. Afgrænsningen mellem de pågældende ikke-økonomiske dannelser er, som forfatteren udvikler, vanskelig, og anmelderen er ikke så sikker som forfatteren på, at en kritisk gennemgang på socialpsykologisk basis ikke ville

størrelser; thi i mellemtiden har historien været så elskværdig at lade valutakurserne bevæge sig endog meget langt, og endda behageligt ukorreleret med nationalindkomsterne!

Hermed afsluttes den makroøkonomiske del af bogen. Den tredje del handler om industriel prispolitik; men anmelderen skal ikke gå ind herpå, da han jo i dette hæfte offentliggør en hel artikel, som væsentligst handler om Oxford-mændenes bidrag på dette område.

Den fjerde del handler om prisdannelsen på landbrugsprodukter. Her skulle vel være et område, hvor den hæderkronede økonomiske teori skulle kunne anvendes i den fra fædrene nedarvede form. Her findes jo ingen oligopoler og ingen varedifferentiation! Sandt nok, men den nedarvede statiske teori kan alligevel kun vanskeligt anvendes, fordi der findes en tredje upåagtet faktor: uvisheden. Desuden begynder staten at intervenere kraftigt også i prisdannelsen for landbrugsprodukter, så der er ingen tvivl om, at Mr. B. D. Giles har gjort os en stor tjeneste ved at skrive om »Agriculture and the Price Mechanism«. Giles' hovedsynspunkt er, at landbrugets økonomi ikke på en mystisk måde lyder helt andre love end de almindelige driftsøkonomiske love, således som den stærkt teknisk prægede litteratur til en vis grad giver os indtryk af. Landbrugsøkonomien er simpelthen forsømt af økonomerne, og Giles giver en oversigt over de spredte og få undtagelser. Denne oversigt suppleres med hans eget positive bidrag.

Også værkets sidste afsnit er mikroøkonomisk, det handler om arbejdskraftens mobilitet, regional som faglig. Også her møder vi Oxfordfolkenes utrættelige iver efter at prøve teorierne på de genstridige kendsgerninger. H. W. Robinson skriver begge bidragene, det første, »The Result of Empirical Studies 1936—9«, er et resumé af adskillige Artikler i *Oxford Economic Papers* og *Sociological Review*, det andet, »The Experience and Lessons of the Past Ten Years«, udnytter krigs- og efterkrigstidens rige erfaringer på dette område.

For alle, der interesserer sig for den frugtbare vevselvirkning mellem teori og erfaring byder dette bind på megen og stimulerende læsning.

Hans Brems.

Theo Surányi-Unger: Motives of Economic Planning. Bidrag til festskriftet *Die Ganzheit in Philosophie und Wissenschaft*, Otmar Spann zum siebzigsten Geburtstag, Braumüller Verlag, Wien 1950. S. VIII + 361. Pris: 90 ø. sch.

Forfatteren, der er økonomisk professor i U.S.A., har tidligere, mens han virkede i Tyskland og Østrig, skrevet om social-filosofiske og sociologiske anskuelser i økonomikken og om prispolitik. Et tidligere elevforhold til Spann har gjort ham til bidragsyder til Spann-festskriftet. Det er formentlig Surányi-Ungers sociologiske indstilling, der har bestemt hans afhandlings særpræg. For det første betragtes økonomisk planlægning ikke som et enkeltstående, moderne fænomen, for det andet søges fænomenet placeret i en social sammenhæng.

Af den overordentlig omfattende litteratur om planøkonomi, som er fremkommet siden dette fænomen kom på tapetet i trediverne, vil næppe mange afhandlinger overleve. Nogle er politisk stillingtagende og skæmmes af ensidighed eller af uklarhed m. h. t. præmisser. Andre er beskrivende og vil miste deres aktualitet med de enkeltheder, de beskriver. Det er sjældent, man støder på en afhandling som den her foreliggende, der styrer uden om begge disse forkrænkelighedens skær og lægger sin kurs efter videre udsyn. I kraft af sit anlæg er afhandlingen, såvidt anmelderen kan skønne, et pionérarbejde, og i kraft af sin udførelse har den — til trods for sin korthed og dermed forbundne dokumentariske svaghed — chance for ikke foreløbig at blive distanceret. — Det drejer sig kort fortalt om gennem historiske fremstillinger at påvise forbindelser mellem på den ene side visse store ikke-økonomiske, sociale dannelser, kendt fra historie-filosofien og sociologien, og på den anden side de store økonomiske middele systemer, henholdsvis *private* og de *kollektive* bestræbelser, hvis indbyrdes udbredelse har vekslet gennem tiderne. Afgrænsningen mellem de pågældende ikke-økonomiske dannelser er, som forfatteren udvikler, vanskelig, og anmelderen er ikke så sikker som forfatteren på, at en kritisk gennemgang på socialpsykologisk basis ikke ville

medføre revisioner her. Men denne tvivl lader man gerne træde tilbage for anerkendelse af det initiativ, der er udvist ved at stille opgaven, som den er stillet.

Vigtige synspunkter hos Surányi-Unger er følgende: De økonomiske motiver har virket ret konstant gennem tiderne. Ganske vist er de i deres tilfredsstillelsesbestræbelser kommet ud for ændrede og voksende opgaver i kraft af befolkningernes vækst, kravene om højere levestandard samt udviklingen i teknikken, men det mest bemærkelsesværdige er, at de økonomiske kræfter stort set ikke virker og aldrig synes at have virket uafhængigt, men har stået i vekselvirkningsforhold til seks ikke-økonomiske kræfter, nemlig de, der er virksomme ved tilfredsstillelse af behov som 1) reproduktion, 2) religionsbehovet og behovene for 3) politiske, 4) nationale, 5) klassemæssige og 6) erhvervsmæssige organisationer og aktiviteter. Vekselvirkningen består dels i, at det økonomiske motiv deltager i, hvad der foregår indenfor de nævnte seks ikke-økonomiske kategorier, og dels i, at de to økonomiske middelsystemer modtager en påvirkning fra de øvrige kategorier og over indflydelse på deres udvidelse og indskrænkning (kollektivisering og reprivativering). Man kan sige, at disse hovedsynspunkter er benyttelse af generelle tanker om årsagssammenhænge kendt fra sociologien og den sociologisk orienterede økonomik, men det er forfatterens fortjeneste, at have givet dem anvendelse på det foreliggende emne og ved raske lån fra historien at have påbegyndt en eksemplificering, der stort set lover godt for synspunkternes anvendelighed.

Når det her siges, at eksemplificeringen kun er påbegyndt, skyldes det dels, at forfatteren kun er nået frem til den femte af de ovennævnte kategorier, og at der i gennemgangen af nr. 3 mangler en gnidningsfri indføjning af forskellige vigtige fakta, først og fremmest feudaltidens økonomi. (Indføjningen af kastevesenet mangler også, men skal vel komme i den foreløbig udskudte afslutning af afhandlingen). Ved en ubehændighed i fremstillingen synes fysiokratismen at dukke op i det historiske forløb før merkantilismen. Endvidere skal det anføres, at da afhandlingen iøvrigt ikke er idéhistorisk, synes der at være

lagt for megen vægt på klassisk økonomik i stedet for på økonomien på den tid klassikerne levede. Selv om de klassiske økonomer øvede en betragtelig praktisk indflydelse, kan man dog ikke med fordel erstatte et afsnit af den økonomiske historie med det tidsligt sammenfaldende afsnit af økonomikkens historie. — Alt taget i betragtning vil dog historisk og sociologisk interesserede økonomer med ikke ringe forventninger kunne imødesee en fortsættelse af det her påbegyndte stort anlagte arbejde.

Det festskrift, hvori Surányi-Unger's afhandling fremtræder, omfatter iøvrigt ialt 22 store og små afhandlinger på tysk (bortset fra den her anmeldte). Nemlig 3 filosofiske, 7 socialvidenskabelige, 4 kunstteoretiske og endvidere et antal psykologiske, sprogvidenskabelige og medicinske. De fleste — men ikke alle — synes at ligne hinanden i, at de belyser deres emne ud fra den Spann'ske organiske helhedsfilosofi. Tre af dem har emner, der er nationaløkonomiske eller står dette område nær. For det første Baxas om den romantiske socialfilosofi i nutidens verdensbillede. (Det er blandt andet Adam Müller, der omtales). I Slutningen udleverer forfatteren nøglen til hemmeligheden i Hegels sætning, at alt, hvad der er, er fornuftigt. Det gik dog anmelderen således, at han bagefter længe og eftertænksomt vendte og drejede nøglen uden i mindste måde at blive klar over, hvilken ende, der skulle bruges. Jøhrs afhandling: *Organische Wirtschaftsgestaltung und Westphalens: Die sociale Frage als Quelle der Wandlungen in der Wirtschaftstheorie der Gegenwart*, omhandler delvis det samme emne og er variationer over det stadig aktuelle tema: Hvor glider vi hen?

Niels Lindberg.

Philip Selznick: TVA and the Grass Roots. A Study in the Sociology of Formal Organization. University of California Press. 274 sider. Pris \$ 3.75.

Formålet med denne sociologiske studie er at belyse den stilling, et statsligt foretagende indtager, dels i relation til demokratiet og dels i relation til den centrale regeringsmyndighed i Washington. Da Tennessee Valley